

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

KOLBY MØLLE

SAMSØ KOMMUNE

Besigtigelsesdato:
Besigtiget af:
Journalnummer:

10.10.2014
Nanna Secher Larsen
2013-7.82.07/741-0001

Kommune:
Adresse:
Betegnelse:
Fredningsår:
Omfang:

Samsø Kommune
Kaaservejen 16, 8305 Samsø
Kolby Mølle
1964
*Vindmøllen (1859, nuværende plads
1899).*

BYGNINGSBESKRIVELSE

Kolby Mølle er en hollandsk mølle, en kælderhollænder, opført på en bakketop, hvori gennemkørslen er udgravet under møllen. Den græsklædte bakke udgør således møllens rundgang. Møllekroppens base er ottekantet og opført i pudset grundmur med hvidmalede vægflader og gulmalede lysninger ved døre og vinduer samt et fremhævet bånd under overmøllen. Overmøllen er opført i træ og beklædt med tagpap. Øverst har møllen en løgformet, tagpapkædet møllehat med spir og amerikansk krøjeværk. Vingerne har hækværk og er sejlførende. To nyere, men traditionelt udførte, fladbuede, rødmalede revledøre i møllekroppens base giver adgang til møllens indre. Vinduerne er enrammede med ni ruder i hver ramme og fremstår hvidmalede. Inddækningerne omkring vinduerne er beklædt med tagpap.

I det indre er gennemkørslen grusbelagt, og de grundmurede vægge er pudsede og hvidmalede. Bræddeloftets bjælkelag er synligt og her er en luge til op- og nedhejsning af sække. Herover har møllekroppen fire lofter: Broloft, kværnloft, lorryloft og hatloft. Der er bevaret en del mølleinventar, herunder kværne, skallekværn, plånsigte, kopelevator, grynblæser, gangværk og dele af en sækkehejs. Udover møllens traditionelle inventar til kornbearbejdning, er lofterne indrettet med udstillingsplancher, der blandt andet formidler møllens historie og funktioner for besøgende gæster i møllen.

Møllens gennemkørsel udgravet gennem Senbakke.

BYGNINGSHISTORIE

Kolby Mølle blev opført i 1859 af Møllebygger Niels Olsen ved Søbyvad ved Hammel. Møllen blev siden flyttet til Senbakke ved Kolby i 1899. Flytningen fra Hammel krævede 99 vognlæs for at få alle dele til møllen frem. Den 25. april 1900 malede møllen atter frem til 1948, hvor mølleriet blev indstillet. Kolby Mølle stod uvirksom og forfaldt frem til 1960, hvorefter en restaurering blev påbegyndt. Møllen blev genindviet i 1982 og havde da blandt andet fået ny beklædning med egespån, hvor også møllens maskineri viste sig

endnu at være fuldt funktionelt. Møllen er igen blevet istandsat i det ydre indenfor de seneste år, hvor den påny fik beklædning med tagpap.

Kolby Mølle er den eneste af de 83 møller som Møllebygger Niels Olsen byggede, der endnu bevaret i dag.

— KILDER

Kolby Mølle; Kolby Møllelaug, Ole Hasforth Holm, 1995

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Den miljømæssige værdi knytter sig til møllens beliggenhed på Senbakke i det åbne, kuperede landskab. Således er møllen synlig på lang afstand, hvorved den fremstår markant i landskabet, og samtidig er synlig for sejlerne på havet vest for Samsø.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi ved Kolby Mølle knytter sig til møllen som en landbrugshistorisk funktionsbygning, idet den gennem sin arkitektur, vinger og krøjeværk fortæller historien om det lokalt orienterede og af vejret afhængige, før-industrielle danske landbrug. Møllens amerikanske krøjeværk er en sjældenhed i Danmark, udover Kolby Mølle findes denne type krøjeværk også på Refsbøl Mølle i Thy. Hertil kommer at møllens synlighed fra havet har gjort, at den har fungeret som en form for sømærke for de sejlende.

I det indre knytter den kulturhistoriske værdi sig til portgennemkørslen, de bevarede lofter og det intakte, bevarede mølleri, herunder kværne, sigte og skallekværn, der i fysisk form fortæller historien om det lokalt orienterede, før-industrielle danske landbrug.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi ved Kolby Mølle knytter sig i det ydre til møllens anselige størrelse og møllens rent funktionsbetingede arkitektur, der udmærker sig ved den konsekvente brug af træ og grundmur i udførelsen, og hvor de få dekorative træk begrænser sig til møllens farveholdning.

Særligt farvesætningen på møllens grundmurede base i hvid og gul giver sammen med de røde døre en enkel og effektiv kontrastvirkning mod den mørkegrå, tagpapbeklædte møllekrop. Den

Det sjældne amerikanske krøjeværk på Kolby Mølle.

enkle, men markante farveholdning og den elegante løgformede hat har således stor betydning for møllens arkitektoniske udtryk.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

I det ydre knytter de bærende fredningsværdier sig til Kolby Møllens beliggenhed på Senbakke med portgennemkørsel gennem bakken, møllekroppens grundmurede base med pudset og malet murværk, overmøllen udført i tagpapbeklædt træværk, den tagpapbeklædte, løgformede hat med spir og det amerikanske krøjeværk. Hertil kommer alle ældre og traditionelt udførte detaljer, herunder vinduer og døre samt den traditionelle farve- og materialeholdning.

I det indre knytter de bærende fredningsværdier sig til møllens grusbelagte portgennemkørsel, møllekroppens inddeling i lofter, til de bevarede dele af mølleinventaret til kornforarbejdning samt den traditionelle materialeholdning.

— ANBEFALINGER

Ingen angivet.

Den enkle og effektfulde farvesætning på møllekroppens grundmurede base.